

कभर स्टोरी

हाम्रो काठमाडौं किन यति प्रदूषित ?

बढ्दो स्वास्थ्य जोखिम

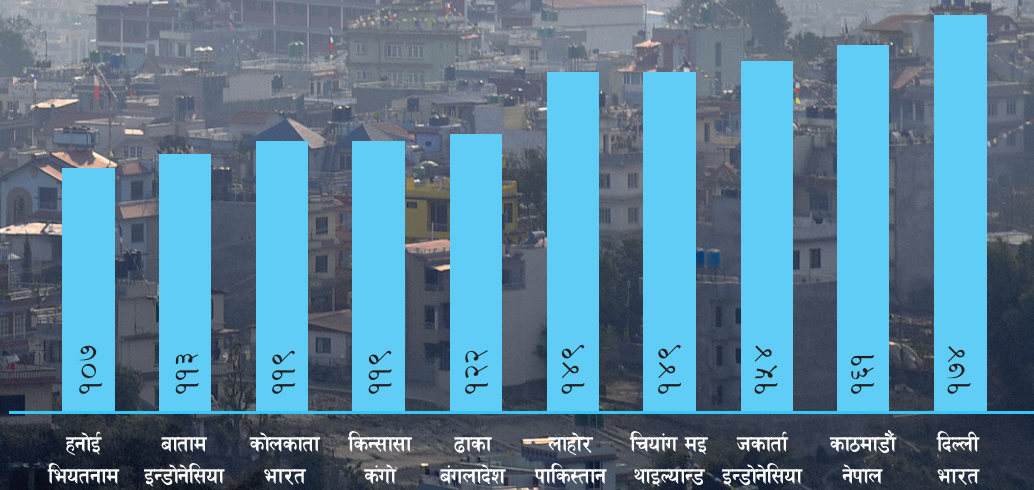
काठमाडौं बिहीबार साढे तीन बजेसम्म विश्वको छैटौं प्रदूषित देशको सूचीमा थियो । स्विट्जरल्यान्डस्थित हावाको गुणस्तर निगरानी गर्ने संस्था (आइक्यू एयर) को अनुसार त्यतिवेला यहाँको (एयर क्वालिटी इन्डेक्स) हावाको गुणस्तरको मात्रा १२९ थियो । तर, करिब एक घण्टापछि नेपाल प्रदूषित देशको पाँचौं नम्बरमा उकलियो । अर्को एक घण्टामा चौथो बन्यो । ६ बजे तेस्रो स्थानमा पुगिसक्यो । ७:३० बजे १५३ एक्यूआईसहित दोस्रो स्थानमा उकलियो ।

दिनेश गौतम / चित्तु घले | काठमाडौं

– को रिपोर्ट

समाचार पृष्ठ २

वायु प्रदूषणले धुलाम्मे देखिएको काठमाडौं । ● अशोक दुलाल

हिजो अपराह्न काठमाडौंको प्रदूषणमा तीव्रता

७:३० बजे दोस्रो स्थान

६:०० बजे तेस्रो स्थान

७:३० बजे चौथो स्थान

४:३० बजे पाँचौं स्थान

३:३० बजे छैटौं स्थान

सामुदायिक विद्यालयको सुधारमा ध्यान देऊ

जगतजंग बिष्ट

इजलास

संविधानले आधारभूत तहसम्मको शिक्षा नि:शुल्क र अनिवार्य हुने तथा माध्यमिक तहसम्मको शिक्षा नि:शुल्क हुने व्यवस्था गरेको छ । तर, कार्यान्वयन पक्ष निकै कमजोर छ । विभिन्न बहानामा विद्यार्थीसँग शुल्क असुल्ने काम चलिँरहेको छ । विद्यामन साधन स्रोतको पहिचान र परिचालन गर्दै समुन्नत समाज निर्माण गर्ने विद्यालय शिक्षा महत्त्वपूर्ण र अपरिहार्य पक्ष हो । तर, अहिले हाम्रो सामुदायिक विद्यालयको शिक्षा बेरोजगार उत्पादन गर्ने कारखाना बनेको छ । त्यस्तै हाम्रा क्याम्पसहरू पनि बेरोजगार उत्पादन गर्ने कारखाना जस्तै बनेका छन् । जहाँ न नि:शुल्क शिक्षा छ, न गुणस्तर नै ।

एकातिर विद्यालय शिक्षा विकासका लागि उपयुक्त नीतिको अभाव छ । अर्कोतिर बनाइका नीति नियमहरू पनि कार्यान्वयन हुन सकिरहेको छैन । विद्यालय समुदायमा हस्तान्तरण, विद्यालय व्यवस्थापन समिति गठन, शिक्षक अभिभावक संघको गठन, जिल्ला शिक्षा समिति, विद्यालय क्षेत्र सुधार कार्यक्रम, विद्यालय क्षेत्र विकास कार्यक्रम, शिक्षण अनुमतिपत्र तथा प्रधानाध्यापक नियुक्ति, विद्यालयको संरचनागत तह (माथि तथा उच्च माथि तह) आदि विषयमा पनि नीतिगत स्पष्टता पाइँदैन । यसले तल्लो तहदेखि उच्च शिक्षासम्मको शैक्षिक सवाल सम्बोधन गर्न समस्या परेको छ ।

सामुदायिक विद्यालयहरूमा अनुगमनका लागि स्रोत व्यक्ति तथा विद्यालय निरीक्षकको व्यवस्था गरिएको भए तापनि प्रभावकारी अनुगमन कार्य हुन सकेको छैन । सड्डा शिक्षक राखेर आफू अन्य पेसामा संलग्न हुने समस्या पनि ग्रामीण भेकमा छँदै छ । दुर्गममा विषय अनुसारको शिक्षक दरबन्दी पनि छैन । कतिपय विद्यालयहरू त दरबन्दीविहीन छन् । विद्यार्थी पनि सहर केन्द्रित छन् । गाउँका विद्यालय रित्तिए अवस्थामा छन् । यसले पनि सामुदायिक शिक्षामा चुनौती थपिएको छ । अब सबै शैक्षिक सरोकारवालाहरूले सामुदायिक शिक्षाको शाख जोगाउन गुणस्तरीय शिक्षा र सुविधायुक्त विद्यालयको अभियान थाल्ने ढिलो गर्नुहुँदैन ।

(विष्ट नेपाल विद्यार्थी संघका केन्द्रीय सदस्य हुन् ।)

मिथ्या अडियो बनाउने तिमिल्सिनालाई पनि बयानमा भिकायो सर्वोच्चले

काठमाडौं (अन्नपूर्ण): सर्वोच्च अदालतले सिधाकुरा डटकमबाट प्रसारित अडियो सामग्री उपलब्ध गराउने राजकुमार तिमिल्सिनालाई पनि बयानका लागि भिकाउने आदेश दिएको छ ।

न्यायाधीशद्वय हरिप्रसाद फुयाल र महेश शर्मा पौडेलको संयुक्त इजलासले बिहीबार ललितपुर गोदावरी बस्ने तिमिल्सिनालाई वैशाख २३ गते अदालतमा उपस्थित गराउन आदेश दिएको हो ।

'बयानका क्रममा प्रकाशक युवराज फाँडेलले प्रसारित अडियो सामग्रीको स्रोत ललितपुर गोदावरी बस्ने राजकुमार तिमिल्सिना भनी खुलाएको देखिएको (फोन नं. ९७६०८२१३३३ इमेल (timilsinnaaaron@gmail.com) र

डार्क फाइल २ र ३ मा निजले अन्तर्वार्ता दिएको भन्ने देखिएको हुँदा निजलाई समेत उल्लिखित अडियो भिडियो सम्बन्धमा अदालतको अपहेलनामा किन कारवाही र सजाय गर्नु नपर्ने हो ? त्यसरी कारवाही गर्नु नपर्ने आधार र कारण भए आफूसँग भएका सबुद प्रमाणसहित बयानका लागि यस अदालतमा उपस्थित हुनु भनी फोन र इमेलबाट जानकारी लिई त्यसको अभिलेख राख्नु,' आदेशमा भनिएको छ ।

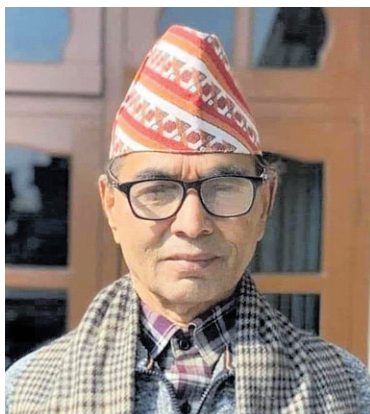
सर्वोच्चमा बिहीबार सिधाकुरा डटकमका प्रकाशक फाँडेलको बयान सकिने भएको छ । कार्यकारी सम्पादक नवीन ढुंगानाको बयान बाँकी रहेको भन्दै अदालतले शुक्रबार १० बजे उपस्थित हुन आदेश दिएको छ ।

अस्ताए संस्कृत विद्याशिरोमणि ढकाल

गोपीकृष्ण ढुंगाना | काठमाडौं

नेपाल महात्म्य, पशुपति पुराण र गण्डकी महात्म्य समेटेर नेपाली भाषामा तयार पारिएको १६ सय पृष्ठको हिमवत्खण्ड विशेष ग्रन्थका अनुवादक एवं सम्पादक प्राध्यापक डा. वेणीमाधव ढकालको निधन भएको छ । नेपाल संस्कृत विश्वविद्यालयबाट सेवानिवृत्त उनी सोही विश्वविद्यालयको सेवा आयोगमा दुई कार्यकाल काम गरेका थिए । पछिल्लो समय स्वतन्त्र अनुसन्धान, अनुवाद र सम्पादनमा लागिपरेका उनको पक्षघातका कारण ८२ वर्षको उमेरमा सोमबार राति निधन भएको हो । उनी संस्कृतहरू भाषाका प्रखर व्यक्तित्व थिए ।

» बाँकी पृष्ठ ८

आचार्यलाई ८३ लाखको संरक्षण पुरस्कार

कृष्णमणि बराल | पोखरा

संरक्षणकर्मी राजु आचार्यलाई हरित क्षेत्रको ओस्कार मानिने विश्व प्रसिद्ध 'टिट्ली' संरक्षण पुरस्कार प्रदान गरिएको छ । विगत ३५ वर्षदेखि वन्यजन्तुको अध्ययन, अनुसन्धान र संरक्षणमा निरन्तर लाग्दै आएका पोखराका आचार्यलाई बेलायतको लन्डनमा आयोजित विशेष समारोहबीच बुधबार अवार्ड प्रदान गरिएको हो ।

बेलायतमा एक भव्य कार्यक्रमबीच आचार्यलाई बेलायती राजकुमारीको हातबाट विव प्रसिद्ध 'टिट्ली' पुरस्कार प्रदान गरिएको हो । बेलायतको च्यारिटी ट्रस्ट टिट्ली फन्ड फर नेचर (डब्ल्यूएफएन) ले विश्वभरिका ६ जना वन्यजन्तुको अध्ययन, अनुसन्धान र संरक्षण क्षेत्रमा लागेका संरक्षणकर्मीलाई दिएको यो पुरस्कार ५० हजार पाउन्ड राशिको रहेको छ । उक्त पुरस्कार रकम नेपाली करिब ८३ लाख रुपैयाँ रहेको छ । अनुसन्धान र संरक्षण क्षेत्रमा विगतमा पुर्‍याएको योगदान र आगामी योजनाका लागि यो पुरस्कार प्रदान गरिएको हो ।

आचार्यलाई लाटोकोसेरो संरक्षणमा पुर्‍याएको योगदानको कदर गर्दै यो पुरस्कार प्रदान गरिएको छ । यो वर्ष आचार्यसहित ब्राजिल, भुटान, पपुवान्युगिनी, क्यामरून र गुयानाका संरक्षणकर्मीहरूलाई पुरस्कार प्रदान गरिएको हो । पुरस्कारहरू एक विशेषज्ञ न्यायाधीश प्यानलद्वारा विश्वव्यापी खोज र मूल्यांकनपछि वन्यजन्तु, परिदृश्य र मानिसको नेतृत्व गर्ने प्रेरणादायी संरक्षणवादीहरूलाई दिइँदै आएको आयोजक संस्थाले बताएको छ ।

विगत ३० वर्षदेखि संरक्षण क्षेत्रमा योगदान दिँदै आएका संरक्षणकर्मीलाई प्रदान गरिँदै आएको यस

लन्डनमा आयोजित विशेष समारोहमा बुधबार अवार्ड ग्रहण गर्दै संरक्षणकर्मी राजु आचार्य । ● अन्नपूर्ण

पुरस्कार यसअघि विश्वका ८० भन्दा बढी मुलुकका २ सय जना संरक्षणकर्मीलाई प्रदान गरिएको छ । विगत ३५ वर्षदेखि वन्यजन्तु अनुसन्धान र संरक्षण क्षेत्रमा कार्यरत आचार्यले ब्याँसो, जंगली चोरी, हिउँ चितुवा, वन कुकुर, साना मांसाहारी, गिद्ध, कालिज, मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व, जैविक विविधता अभिलेखीकरण, वन कार्बन, समुदायमा आधारित प्रकृति संरक्षण, हरित विद्यालय

लगायतका क्षेत्रमा काम गरेका छन् । पछिल्ला १६ वर्षदेखि आचार्य लाटोकोसेरो संरक्षणको क्षेत्रमा बढी सक्रिय छन् । प्रकृतिका साथीहरू संस्थाका कार्यकारी निर्देशक आचार्यको लाटोकोसेरोप्रतिको माया र लगावको कारण उल्लु सरको उपनाम पाएका छन् ।

विगत १६ वर्षमा उनले प्रत्यक्ष रूपमा ६० हजारभन्दा बढी मानिससम्म पुगेर लाटोकोसेरोको

महत्त्वका बारेमा जानकारी गराएका छन् । विगत ११ वर्षदेखि उनकै नेतृत्वमा उनी आबद्ध संस्था प्रकृतिका साथीहरूले लाटोकोसेरो तथा हुँचल संरक्षण उत्सव गर्दै आएको छ । गत माघ १९ र २० गते पर्वत जिल्लाको जलजला गाउँपालिकामा ११ औँ संस्करणको लाटोकोसेरो तथा हुँचल उत्सव भएको थियो । उत्सवमा ३ हजारभन्दा बढीको सहभागिता थियो ।

आचार्यका लाटोकोसेरोसम्बन्धी ५ वटा पुस्तक प्रकाशित छन् । आचार्य नेपालमा विद्युतीय रूपमा प्रकाशित हुँदै आएको लाटोकोसेरोसम्बन्धी पत्रिका हाँसिलोका सम्पादक पनि हुन् । नेपालका ६८ जिल्ला घुमेका आचार्यले हजारौं विद्यार्थीलाई वन्यजन्तु र लाटोकोसेरो संरक्षण गर्न प्रेरित गरेका छन् । आचार्य अन्य अनुसन्धानकर्मी नपुगेका क्षेत्र तथा प्रजातिको अनुसन्धान र संरक्षणका लागि नेतृत्व गरिरहेका छन् ।

पुरस्कार पाएपछि आचार्यले प्रतिक्रिया दिँदै भने, 'यो मेरो जीवनको सबैभन्दा खुसीको दिन हो । आचार्यले पुरस्कार सबै चराका लागि समर्पित रहेको सुनाउँदै दुर्लभ नभएकै कारण अनुसन्धान र संरक्षणकर्मीको आँखामा परेको छैनन् ती चराहरूमा पुरस्कार समर्पित रहेको पनि उनले सुनाए । संरक्षण यात्रामा सहकार्य गर्ने सबैलाई आचार्यले धन्यवाद दिएका छन् ।'

पुरस्कार राशि लाटोकोसेरो संरक्षणमा

आचार्यले पाएको ५० हजार पाउन्ड राशिको विश्व प्रसिद्ध 'टिट्ली' संरक्षण पुरस्कार लाटोकोसेरो संरक्षणको क्षेत्रमा खर्च गर्ने बताएका छन् । गण्डकी प्रदेशमा प्रस्ताव गरेको लाटोकोसेरो संरक्षणको काममा पुरस्कार खर्च गरिने उनले सुनाए ।

नेपाल सरकारले बनाएको १० वर्ष 'लाटोकोसेरो संरक्षण कार्य योजना' ले तोकेको कार्यहरूमा रकम खर्च हुने बताइएको छ । सो कार्यक्रमअन्तर्गत गुल्लो नियन्त्रण, बुढो रूखको संरक्षण, कृतिम मुडको वितरण तथा लाटोकोसेरोको अबैध चोरी सिकारी नियन्त्रण लगायतका क्षेत्र रहेको उनले बताए । यस योजना अनुसार काम अघि बढाउन उनको समूहमा सोम जिसो र सुमन सापकोटा रहने बताइएको छ ।